AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 24.5.2023
COM(2023) 615 final

Moladh le haghaidh

MOLADH ÓN gCOMHAIRLE

maidir le Clár Náisiúnta na Liotuáine um Athchóiriú don bhliain 2023 agus lena dtugtar tuairim ón gComhairle maidir le Clár Cobhsaíochta na Liotuáine don bhliain 2023

{SWD(2023) 615 final}

Moladh le haghaidh

MOLADH ÓN gCOMHAIRLE

maidir le Clár Náisiúnta na Liotuáine um Athchóiriú don bhliain 2023 agus lena dtugtar tuairim ón gComhairle maidir le Clár Cobhsaíochta na Liotuáine don bhliain 2023

TÁ COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagail 121(2) agus 148(4) de,

Ag féachaint do Rialachán (CE) Uimh. 1466/97 ón gComhairle an 7 Iúil 1997 maidir leis an bhfaireachas ar riochtaí buiséadacha, agus an faireachas ar bheartais eacnamaíocha agus a gcomhordú, a neartú[1], agus go háirithe Airteagal 5(2) de,

Ag féachaint do Rialachán (AE) Uimh. 1176/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Samhain 2011 maidir le míchothromaíochtaí maicreacnamaíocha a chosc agus a cheartú,[2] agus go háirithe Airteagal 6(1) de,

Ag féachaint don mholadh ón gCoimisiún Eorpach,

Ag féachaint do na rúin ó Pharlaimint na hEorpa,

Ag féachaint do na conclúidí ón gComhairle Eorpach,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste Fostaíochta,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste Eacnamaíoch agus Airgeadais,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste um Chosaint Shóisialta,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste um Beartas Eacnamaíoch,

De bharr an mhéid seo a leanas:

(1) Tháinig Rialachán (AE) 2021/241 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle,[3] lenar bunaíodh an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta, i bhfeidhm an 19 Feabhra 2021. Is rud í an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta a sholáthraíonn tacaíocht airgeadais do na Ballstáit chun athchóirithe agus infheistíocht a chur chun feidhme, ionas gurb é atá i gceist léi spreagadh airgeadais atá maoinithe ag an Aontas. I gcomhréir le tosaíochtaí an tSeimeastair Eorpaigh, cuidíonn sí leis an téarnamh eacnamaíoch agus sóisialta, agus le hathchóirithe agus infheistíochtaí inbhuanaithe a chur chun feidhme, go háirithe chun an t-aistriú glas agus digiteach a chur chun cinn agus chun cur le hathléimneacht gheilleagair na mBallstát. Cuidíonn sí freisin ó thaobh an t-airgeadas poiblí a neartú agus borradh a chur faoin bhfás agus faoin gcruthú post sa mheántéarma agus san fhadtéarma, ó thaobh an comhtháthú críochach a fheabhsú laistigh den Aontas agus ó thaobh tacú le cur chun feidhme leanúnach Cholún Eorpach na gCeart Sóisialta. Rinneadh an ranníocaíocht airgeadais uasta in aghaidh an

[1] IO L 209, 2.8.1997, lch. 1.
[2] IO L 306, 23.11.2011, lch. 25.
[3] Rialachán (AE) 2021/241 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 12 Feabhra 2021 lena mbunaítear an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta (IO L 57, 18.2.2021, lch. 17).

Bhallstáit faoin tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta a thabhairt cothrom le dáta an 30 Meitheamh 2022, i gcomhréir le hAirteagal 11(2) de Rialachán (AE) 2021/241.

(2) An 22 Samhain 2022, ghlac an Coimisiún Suirbhé Bliantúil 2023 don Fhás Inbhuanaithe,[4] rud a chuir tús le Seimeastar Eorpach 2023 le haghaidh chomhordú an bheartais eacnamaíoch. An 23 Márta 2023, d'fhormhuinigh an Chomhairle Eorpach tosaíochtaí an tsuirbhé, tosaíochtaí atá dírithe ar na ceithre ghné den inbhuanaitheacht iomaíoch. An 22 Samhain 2022, ar bhonn Rialachán (AE) Uimh. 1176/2011, ghlac an Coimisiún freisin Tuarascáil 2023 maidir leis an Sásra Foláirimh inar shainaithin sé go bhfuil an Liotuáin ar cheann de na Ballstáit a bhféadfadh míchothromaíochtaí a bheith ag baint di, nó a d'fhéadfadh a bheith i mbaol míchothromaíochtaí, agus a mbeadh grinn-athbhreithniú ag teastáil ina leith. An dáta céanna, ghlac an Coimisiún tuairim freisin maidir le dréachtphlean buiséadach na Liotuáine don bhliain 2023. Ghlac an Coimisiún moladh freisin le haghaidh moladh ón gComhairle maidir le beartas eacnamaíoch an limistéir euro, moladh a ghlac an Chomhairle an 16 Bealtaine 2023, chomh maith leis an togra le haghaidh Thuarascáil Chomhpháirteach 2023 ar Fhostaíocht ina ndéantar anailís ar chur chun feidhme na dTreoirlínte do Bheartas Fostaíochta agus phrionsabail Cholún Eorpach na gCeart Sóisialta, togra a ghlac an Chomhairle an 13 Márta 2023.

(3) Cé go bhfuil athléimneacht shuntasach á léiriú ag geilleagair an Aontais, tá drochthionchar ag an gcomhthéacs geopholaitiúil orthu fós. Agus an tAontas ag seasamh go daingean leis an Úcráin, tá clár oibre beartais eacnamaíoch agus shóisialta an Aontais dírithe sa ghearrthéarma ar dhrochthionchar na suaití fuinnimh a laghdú, i gcás teaghlaigh leochaileacha agus cuideachtaí leochaileacha araon, agus ar iarrachtaí a choinneáil ar bun chun an t-aistriú glas agus digiteach a bhaint amach sa mheántéarma, sin agus tacaíocht a tabhairt don fhás inbhuanaithe cuimsitheach, an chobhsaíocht mhaicreacnamaíoch a chosaint agus an athléimneacht a mhéadú. Tá sé dírithe go láidir freisin ar iomaíochas agus táirgiúlacht an Aontais a mhéadú.

(4) An 1 Feabhra 2023, d'eisigh an Coimisiún Teachtaireacht maidir le '*Plean Tionsclaíoch an Chomhaontaithe Ghlais don Ré Ghlan-Nialasach*'[5] chun borradh a chur faoi iomaíochas thionscal glan-nialasachta an Aontais agus chun tacú leis an aistriú tapa chuig an aeráidneodracht. Is comhlánú é an plean ar na hiarrachtaí atá ar siúl faoin gComhaontú Glas don Eoraip agus faoi REPowerEU. Is é is aidhm don phlean timpeallacht níos tacúla a sholáthar chun acmhainneacht monaraíochta an Aontais a mhéadú i dtaca leis na teicneolaíochtaí glan-nialasachta agus leis na táirgí glan-nialasachta a bhfuil gá leo chun spriocanna uaillmhianacha aeráide an Aontais a bhaint amach, agus chun an rochtain a áirithiú ar amhábhair chriticiúla ábhartha, lena n-áirítear é sin a dhéanamh tríd an bhfoinsiú a éagsúlú, trí shaothrú cuí a dhéanamh ar acmhainní geolaíocha sna Ballstáit agus trí athchúrsáil na n-amhábhair a uasmhéadú. Is ar cheithre cholún atá an plean bunaithe: timpeallacht rialála intuartha agus shimplithe, rochtain ar mhaoiniú a bhrostú, scileanna a fheabhsú, agus trádáil oscailte do shlabhraí soláthair athléimneacha. An 16 Márta 2023, d'eisigh an Coimisiún freisin an Teachtaireacht dar teideal '*Iomaíochas fadtéarmach an Aontais: níos faide ar aghaidh ná 2030*',[6] teachtaireacht a leagadh amach de réir naoi spreagadh a threisíonn a chéile ar mhaithe le hoibriú i dtreo creat rialála lena bhfeabhsófaí an fás. Sa Teachtaireacht, leagtar amach tosaíochtaí beartais arb é is aidhm dóibh feabhsuithe struchtúracha, infheistíochtaí dea-dhírithe agus bearta rialála a áirithiú le haghaidh

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

iomaíochas fadtéarmach an Aontais agus a Bhallstát. Cuidíonn na moltaí thíos ó thaobh aghaidh a thabhairt ar na tosaíochtaí sin.

(5) In 2023, tá an Seimeastar Eorpach um chomhordú an bheartais eacnamaíoch fós ag forbairt i gcomhréir le cur chun feidhme na Saoráide Téarnaimh agus Athléimneachta. Tá cur chun feidhme iomlán na bpleananna téarnaimh agus athléimneachta fós riachtanach chun go mbainfear amach na tosaíochtaí beartais faoin Seimeastar Eorpach, ós rud é go dtugann na pleananna aghaidh ar iomlán na moltaí tírshonracha ábhartha a eisíodh le blianta beaga anuas, nó ar fhothacar nach beag díobh. Tá moltaí tírshonracha 2019, 2020 agus 2022 fós chomh hábhartha céanna maidir le pleananna téarnaimh agus athléimneachta arna n-athbhreithniú, arna dtabhairt cothrom le dáta nó arna leasú i gcomhréir le hAirteagail 14, 18 agus 21 de Rialachán (AE) 2021/241.

(6) Is é is aidhm do Rialachán REPowerEU[7] arna ghlacadh an 27 Feabhra 2023, deireadh a chur go tapa le spleáchas an Aontais ar allmhairí breosla iontaise ón Rúis. Cuirfidh sé sin leis an tslándáil fuinnimh agus le héagsúlacht sholáthar fuinnimh an Aontais, agus ag an am céanna, méadóidh sé acmhainneachtaí stórála, an éifeachtúlacht fuinnimh, agus glacadh na bhfoinsí in-athnuaite fuinnimh. Leis an Rialachán sin, cuirtear ar chumas na mBallstát caibidil nua REPowerEU a chur lena bplean náisiúnta téarnaimh agus athléimneachta chun go maoineofar athchóirithe agus infheistíochtaí tábhachtacha a chuideoidh le cuspóirí REPowerEU a bhaint amach. Ina theannta sin, cuideoidh na hathchóirithe agus na hinfheistíochtaí céanna ó thaobh borradh a chur faoi iomaíochas thionscal glan-nialasachta an Aontais mar a leagtar amach i bPlean Tionsclaíoch an Chomhaontaithe Ghlais do Ré na Glan-Nialasachta, agus rachaidh siad i ngleic leis na moltaí tírshonracha a bhaineann le fuinneamh arna n-eisiúint chuig na Ballstáit in 2022 agus, i gcás inarb infheidhme, in 2023. Le Rialachán REPowerEU, tugtar isteach catagóir nua de thacaíocht airgeadais neamh-in-aisíoctha, atá á cur ar fáil do na Ballstáit chun athchóirithe agus infheistíochtaí nua a bhaineann le fuinneamh a mhaoiniú faoina bplean téarnaimh agus athléimneachta.

(7) An 8 Márta 2023 ghlac an Coimisiún Teachtaireacht lena gcuirtear treoraíocht ar fáil maidir leis an mbeartas fioscach don bhliain 2024. Is é is aidhm di tacú le hullmhú chláir na mBallstáit um chobhsaíocht agus um chóineasú, agus an comhordú beartais a neartú ar an gcaoi sin.[8] Thug an Coimisiún chun cuimhne go ndéanfar clásal éalaithe ginearálta an Chomhshocraithe Cobhsaíochta agus Fáis a dhíghníomhachtú i ndeireadh 2023. D'éiligh an Coimisiún go mbeadh beartais fhioscacha ann in 2023-2024 a d'áiritheodh an inbhuanaitheacht fiachais sa mheántéarma agus a mhéadódh an acmhainneacht fáis ar bhealach inbhuanaithe chomh maith. Iarradh ar na Ballstáit a leagan amach ina gclár um chobhsaíocht agus um chóineasú don bhliain 2023 conas a áiritheoidh a bplean fioscach go n-urramófar luach tagartha an easnaimh, is é sin 3 % de OTI, chomh maith le laghdú inchreidte leanúnach an fhiachais, sin nó conas a choinneofar an fiachas ar leibhéal stuama sa mheántéarma. D'iarr an Coimisiún ar na Ballstáit deireadh a chur de réir a chéile le beartais fhioscacha náisiúnta a tugadh isteach chun teaghlaigh agus gnólachtaí a chosaint ar shuaitheadh na bpraghsanna fuinnimh, agus deireadh a chur ar dtús leis na beartais is lú a spriocdhíríodh. Thug sé le fios gur cheart do na Ballstáit, dá mba rud é gur ghá síneadh a chur le bearta tacaíochta mar gheall ar bhrú a bheith ann an athuair ó thaobh praghsanna fuinnimh

[7] Rialachán (AE) 2023/435 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 27 Feabhra 2023 lena leasaítear Rialachán (AE) 2021/241 a mhéid a bhaineann le caibidlí REPowerEU i bpleananna téarnaimh agus athléimneachta agus lena leasaítear Rialacháin (AE) Uimh. 1303/2013, (AE) 2021/1060 agus (AE) 2021/1755 agus Treoir 2003/87/CE (IO L 63, 28.2.2023, lch. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

de, gur cheart dóibh na bearta sin a spriocdhíriú ar theaghlaigh leochaileacha agus ar ghnólachtaí leochaileacha ar bhealach i bhfad níos fearr ná mar a rinneadh roimhe seo. Mhol an Coimisiún go ndéanfaí moltaí fioscacha a chainníochtú agus a dhifreáil, agus go ndéanfaí iad a fhoirmliú ar bhonn an ghlanchaiteachais phríomhúil, mar a mholtar ina Theachtaireacht maidir le treoirlínte le haghaidh athchóiriú ar chreat rialachais eacnamaíoch an Aontais Eorpaigh.[9] Mhol sé gur cheart do na Ballstáit uile leanúint ar aghaidh ag cosaint na hinfheistíochta a mhaoinítear go náisiúnta agus a áirithiú go n-úsáidfear an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus cistí eile an Aontais go héifeachtach, go háirithe i bhfianaise an aistrithe ghlais agus dhigitigh agus na gcuspóirí athléimneachta. Thug an Coimisiún le fios go molfadh sé don Chomhairle tús a chur, in earrach na bliana 2024, leis na nósanna imeachta um easnamh iomarcach atá bunaithe ar easnaimh, ar bhonn na sonraí olltoraidh maidir le 2023, i gcomhréir leis na forálacha dlíthiúla atá ann faoi láthair.

(8) An 26 Aibreán 2023, chuir an Coimisiún tograí reachtacha i láthair chun athchóiriú cuimsitheach ar rialacha rialachais eacnamaíoch an Aontais a chur chun feidhme. Is é is príomhchuspóir do na tograí inbhuanaitheacht an fhiachais phoiblí a neartú agus fás inbhuanaithe agus cuimsitheach a chur chun cinn sna Ballstáit uile trí athchóirithe agus trí infheistíochtaí. Is é is aidhm do na tograí níos mó smachta a thabhairt do na Ballstáit ar dhearadh a bpleananna meántéarmacha, agus san am céanna cuirtear córas forfheidhmiúcháin níos déine i bhfeidhm leo freisin chun a áirithiú go gcomhlíonfaidh na Ballstáit na gealltanais a thugann siad ina bpleananna meántéarmacha struchtúracha fioscacha. Is é an cuspóir an obair reachtach a thabhairt i gcrích in 2023.

(9) An 14 Bealtaine 2021, chuir an Liotuáin a plean náisiúnta téarnaimh agus athléimneachta faoi bhráid an Choimisiúin, i gcomhréir le hAirteagal 18(1) de Rialachán (AE) 2021/241. De bhun Airteagal 19 de Rialachán (AE) 2021/241, rinne an Coimisiún measúnú ar ábharthacht, éifeachtacht, éifeachtúlacht agus comhleanúnachas an phlean téarnaimh agus athléimneachta, i gcomhréir leis na treoirlínte measúnaithe in Iarscríbhinn V a ghabhann leis an Rialachán sin. An 20 Iúil 2021, ghlac an Chomhairle cinneadh maidir le formheas an mheasúnaithe ar an bplean téarnaimh agus athléimneachta le haghaidh na Liotuáine[10]. Tá scaoileadh na dtráthchodanna ag brath ar chinneadh ón gCoimisiún, arna dhéanamh i gcomhréir le hAirteagal 24(5) de Rialachán (AE) 2021/241, go bhfuil na clocha míle agus na spriocanna ábhartha a leagtar amach sa Chinneadh Cur Chun Feidhme ón gComhairle comhlíonta go sásúil ag an Liotuáin. Tuigtear gurb é atá i gceist le comhlíonadh sásúil, nach ndeachthas siar ar ghnóthú na gcloch míle agus na spriocanna a gnóthaíodh roimhe sin.

(10) An 27 Aibreán 2023, thíolaic an Liotuáin a Clár Náisiúnta um Athchóiriú don bhliain 2023 agus, an 28 Aibreán 2023, a Chlár Cobhsaíochta don bhliain 2023, i gcomhréir le hAirteagal 4(1) de Rialachán (CE) Uimh. 1466/97. Chun na naisc atá eatarthu a chur san áireamh, rinneadh measúnú ar an dá chlár le chéile. I gcomhréir le hAirteagal 27 de Rialachán (AE) 2021/241, is léiriú é an Clár Náisiúnta um Athchóiriú don bhliain 2023 ar thuairisciú leathbhliantúil na Liotuáine maidir leis an dul chun cinn atá déanta ó thaobh a plean téarnaimh agus athléimneachta a bhaint amach.

---

9 COM(2022) 583 final.

10 Cinneadh Cur Chun Feidhme ón gComhairle an 20 Iúil 2021 maidir le formheas an mheasúnaithe ar an bplean téarnaimh agus athléimneachta don Liotuáin (ST 10477/2021; 10477/2021 ADD 1).

(11) D'fhoilsigh an Coimisiún tuarascáil tíre 2023 maidir leis an Liotuáin[11] an 24 Bealtaine 2023. Rinneadh measúnú sa tuarascáil sin ar dhul chun cinn na Liotuáine ó thaobh aghaidh a thabhairt ar na moltaí tírshonracha ábhartha a ghlac an Chomhairle idir 2019 agus 2022, agus measadh cur chun feidhme phlean téarnaimh agus athléimneachta na Liotuáine. Ar bhonn na hanailíse sin, léiríodh sa tuarascáil tíre na bearnaí atá ann i ndáil leis na dúshláin nár tugadh aghaidh orthu sa phlean téarnaimh agus athléimneachta, sin nó nár tugadh aghaidh orthu ach go páirteach, mar aon le dúshláin nua agus dúshláin atá ag teacht chun cinn. Rinneadh measúnú inti freisin ar dhul chun cinn na Liotuáine ó thaobh Colún Eorpach na gCeart Sóisialta a chur chun feidhme agus ó thaobh príomhspriocanna an Aontais maidir le fostaíocht, scileanna agus laghdú na bochtaineachta a bhaint amach, sin agus ar an dul chun cinn i dtreo Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe a bhaint amach.

(12) Rinne an Coimisiún grinn-athbhreithniú faoi Airteagal 5 de Rialachán (AE) Uimh. 1176/2011 le haghaidh na Liotuáine agus d'fhoilsigh sé a thorthaí an 24 Bealtaine 2023[12]. Tháinig sé ar an gconclúid nach bhfuil míchothromaíochtaí maicreacnamaíocha ann sa Liotuáin. Go háirithe, tá méadú tagtha le déanaí ar leochaileachtaí a bhaineann le hiomaíochas praghsanna, iarmhéideanna seachtracha agus forbairtí i bpraghsanna tithe, ach ar an iomlán is cosúil go bhfuil siad faoi smacht faoi láthair. Bhí tionchar mór ag suaitheadh praghsanna fuinnimh ar an ngeilleagar agus tháinig méadú tapa ar an mboilsciú; meastar, áfach, go dtiocfaidh téarnamh mall ar iomaíochas na Liotuáine de réir mar a bheidh praghsanna fuinnimh ag titim. Tháinig meath suntasach ar an gcuntas reatha in 2022 mar gheall ar an méadú ar phraghsanna allmhairiúcháin fuinnimh ach táthar ag tuar go mbogfaidh sé gar don chomhardú i mbliana. Amach anseo, ní chuirfidh easnaimh bheaga sa chuntas reatha isteach ar inbhuanaitheacht sheachtrach mar gheall ar a suíomh fónta stoic. Mar sin féin, tá baol ann go gcuirfidh boilsciú agus brúnna pá isteach ar iomaíochas na Liotuáine, dá leanfadh siad ar aghaidh, go háirithe ós rud é go bhfuil an boilsciú foluiteach i bhfad os cionn mheán an limistéir euro. Tá fás mór tagtha ar phraghsanna tithe ó bhí an phaindéim ann, ach níl aon fhianaise ann go bhfuil ró-luacháil ann agus tá praghsanna measartha anois i bhfianaise na n-arduithe ar rátaí úis agus an chúlaithe eacnamaíoch atá ar siúl. Ina theannta sin, tá an fiachas teaghlaigh íseal, agus tá an earnáil baincéireachta caipitlithe go maith agus an-bhrabúsach agus níl ach méid beag iasachtaí neamhthuillmheacha aici. Tá na beartais fabhrach ar an iomlán, cé go bhféadfadh roinnt beartas cabhrú chun aghaidh a thabhairt ar na rioscaí a bhaineann leis na leochaileachtaí sainaitheanta. Maidir leis sin, bheadh sé tábhachtach leanúint ar aghaidh le beartais fhioscacha agus mhacrastuamachta frith-thimthriallacha agus iad a threisiú nuair is gá. An tráth céanna, béim níos mó ar iomaíocht a chothú sa mhargadh intíre agus ar bheartais chun cáilíocht agus méid an tsoláthair saothair a mhéadú, d'fhéadfadh sé sin cabhrú le brúnna costais saothair agus praghsanna aonaid a bhainistiú.

(13) Bunaithe ar shonraí arna mbailíochtú ag Eurostat,[13] tháinig laghdú ar easnamh ginearálta rialtas na Liotuáine ó 1.2 % de OTI in 2021 go 0.6 % in 2022, agus thit fiachas ginearálta an rialtais ó 43.7 % de OTI ag deireadh 2021 go 38.4 % ag deireadh 2022.

---

11 SWD(2023) 615 final.

12 SWD(2023) 637 final.

13 Táscairí Euro Eurostat, 47/2023, 21.4.2023

(14) Na bearta beartais fhioscaigh a glacadh chun tionchar eacnamaíoch agus sóisialta an mhéadaithe ar phraghsanna fuinnimh a mhaolú, bhí tionchar acu ar chomhardú ginearálta an rialtais. In 2022, áiríodh leis na bearta laghdaithe ioncaim sin cúiteamh CBL le haghaidh téamh ceantair do theaghlaigh, agus áiríodh leis na bearta méadaithe caiteachais sin uasteorainneacha ar phraghsanna le haghaidh taraifí leictreachais teaghlaigh agus neamhtheaghlaigh agus le haghaidh taraifí gáis nádúrtha do thomhaltóirí teaghlaigh, agus fóirdheontais do chuideachtaí a oibríonn in earnálacha a bhfuil praghsanna arda fuinnimh iontu. Measann an Coimisiún gurb é glanchostas buiséadach na mbeart sin 1.3 % de OTI in 2022. Bhí tionchar ar chomhardú ginearálta an rialtais freisin ag costas buiséadach na cosanta sealadaí ar dhaoine easáitithe as an Úcráin, agus meastar gur 0.3 % de OTI in 2022 atá ann. An tráth céanna, laghdaíodh costas measta na mbeart éigeandála sealadacha COVID-19 ó 0.6 % de OTI in 2021 go dtí 0.4 % de OTI in 2022.

(15) An 18 Meitheamh 2021, mhol an Chomhairle go gcoinneodh an Liotuáin[14] staid fhioscach atá fabhrach i gcónaí in 2022, lena n-áirítear an spreagadh a cuireadh ar fáil leis an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta, agus go gcaomhnódh sí infheistíocht a mhaoinítear go náisiúnta. Mhol an Chomhairle freisin don Liotuáin an fás ar chaiteachas reatha arna mhaoiniú go náisiúnta a choinneáil faoi rialú.

(16) De réir mheastacháin an Choimisiúin, bhí staid fhioscach[15] chrapthach ann in 2022, ag 0.9 % den OTI, mar a mhol an Chomhairle, staid a bhí iomchuí i gcomhthéacs an bhoilscithe aird. Mar a mhol an Chomhairle, lean an Liotuáin de thacaíocht a thabhairt don téarnamh trí infheistíochtaí a mhaoineofar leis an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta. 1.1 % de OTI in 2022 a bhí i gcaiteachas arna mhaoiniú ag deontais na Saoráide Téarnaimh agus Athléimneachta agus deontais AE eile (1.3 % de OTI in 2021). Chuir infheistíocht arna maoiniú go náisiúnta rannchuidiú neodrach leis an staid fhioscach ar fáil[16]. Dá bhrí sin, chaomhnaigh an Liotuáin infheistíocht arna maoiniú go náisiúnta, mar a mhol an Chomhairle. An tráth céanna, sholáthar an méadú ar chaiteachas reatha príomhúil arna mhaoiniú go náisiúnta (glan ar bhearta nua ioncaim) rannchuidiú crapthach dar méid 0.9 pointe céatadáin don staid fhioscach. Dá bhrí sin, choinnigh an Liotuáin smacht leordhóthanach ar an bhfás ar chaiteachas reatha arna mhaoiniú go náisiúnta.

(17) Tá an cás maicreacnamaíoch atá mar bhonn taca leis na réamh-mheastacháin bhuiséadacha sa Chlár Cobhsaíochta réalaíoch. Tá sé tuartha ag an rialtas go méadóidh fíor-OTI faoi 0.5 % in 2023 agus 3.0 % in 2024. I gcomparáid leis sin, tuartar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún go mbeidh an fíorfhás OTI céanna de 0.5 % ann in 2023 agus fíorfhás OTI níos ísle de 2.7 % ann in 2024, go príomha mar gheall ar fhás tomhaltais agus infheistíochta a bheidh measartha níos moille in 2024.

(18) Ina Chlár Cobhsaíochta 2023, tá an rialtas ag súil go dtiocfaidh laghdú ar an gcóimheas easnaimh rialtais ghinearálta go 2.2 % de OTI in 2023. Léiríonn an méadú

---

[14] Moladh ón gComhairle an 18 Meitheamh 2021 ina dtugtar tuairim ón gComhairle maidir le Clár Cobhsaíochta na Liotuáine don bhliain 2021 (IO C 304, 29.7.2021, lch. 68).

[15] Déantar an staid fhioscach a thomhas tríd an athrú ar chaiteachas príomhúil (glan ar bhearta lánroghnacha ioncaim), cé is moite de bhearta sealadacha éigeandála a bhaineann le géarchéim COVID-19 ach lena n-áirítear caiteachas arna mhaoiniú ag tacaíocht neamh-inaisíoctha (deontais) ón tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus cistí eile de chuid an Aontais, i gcoibhneas le hacmhainneacht fáis mheántéarmaigh. Tá tuilleadh sonraí ar fáil i mBosca 1 sna Táblaí Staidrimh Fhioscaigh.

[16] Sholáthair caiteachas caipitil eile arna mhaoiniú go náisiúnta rannchuidiú fairsingiúcháin de 0.2 pointe céatadáin de OTI.

in 2023 den chuid is mó bearta méadaithe caiteachais arb é is aidhm dóibh tacú le teaghlaigh ar ioncam níos ísle (amhail méaduithe ar shochair shóisialta agus ar phinsin), chomh maith le hioncam measta níos ísle ó ranníocaíochtaí cánach agus slándála sóisialta (mar sciar de OTI). De réir an chláir, meastar go dtiocfaidh méadú ar chóimheas ollfhiachais rialtais–OTI, ó 38.4 % ag deireadh 2022 go dtí 37.8 % ag deireadh 2023. I réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, tuartar gur 1.7 % de OTI a bheidh san easnamh rialtais in 2023. Tá sé sin níos ísle ná an t-easnamh atá réamh-mheasta sa Chlár Cobhsaíochta, go príomha mar gheall ar réamh-mheastachán níos airde maidir le hioncam ó ranníocaíochtaí slándála sóisialta agus réamh-mheastacháin beagán níos ísle maidir le caiteachas an rialtais ar thomhaltas idirmheánach agus ar infheistíocht. I réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, tuartar go mbeidh cóimheas ollfhiachais rialtais–OTI rialtais níos lú (37.1 %) ann ag deireadh 2023. Is é is cúis leis an difríocht ná easnamh réamh-mheasta rialtais níos ísle.

(19) Na bearta beartais fhioscaigh a glacadh chun tionchar eacnamaíoch agus sóisialta an mhéadaithe ar phraghsanna fuinnimh a mhaolú, meastar go mbeidh tionchar acu i gcónaí ar chomhardú an rialtais in 2023. Is éard atá iontu bearta a bhí ann in 2022 agus ar cuireadh síneadh leo (go háirithe: uasteorainneacha praghsanna le haghaidh taraifí leictreachais agus gáis nádúrtha do thomhaltóirí teaghlaigh agus neamhtheaghlaigh). Tuartar glanchostas buiséadach na mbeart tacaíochta i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún ag 0.7 % de OTI in 2023[17]. De réir dealraimh, níl formhór na mbeart in 2023 dírithe ar na teaghlaigh ná ar na gnólachtaí is leochailí, ná ní chaomhnaíonn siad an comhartha praghais chun an t-éileamh fuinnimh a laghdú agus an éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú. Mar thoradh air sin, níl aon bheart tacaíochta spriocdhírithe le cur san áireamh sa mheasúnú ar chomhlíonadh an mholta do 2023. Meastar go bhfanfaidh costas buiséadach na cosanta sealadaí do dhaoine easáitithe ón Úcráin cobhsaí i gcomparáid le 2023, ag 0.3 % de OTI.

(20) An 12 Iúil 2022, mhol an Chomhairle[18] go ndéanfadh an Liotuáin gníomhaíocht chun a áirithiú go mbeidh fás an chaiteachais reatha phríomha a mhaoinítear go náisiúnta i gcomhréir le seasamh foriomlán neodrach beartais[19] in 2023, agus tacaíocht leanúnach shealadach spriocdhírithe á cur san áireamh le haghaidh na dteaghlach agus na ngnólachtaí is leochailí i dtaobh méaduithe ar phraghsanna fuinnimh agus le haghaidh daoine atá ag teitheadh ón Úcráin. Ba cheart don Liotuáin a bheith ar tinneall chun an caiteachas reatha a chur in oiriúint don staid atá ag síorathrú. Moladh don Liotuáin freisin cur le hinfheistíocht phoiblí le haghaidh an aistrithe ghlais agus an aistrithe dhigitigh, agus le haghaidh na slándála fuinnimh, agus tionscnamh REPowerEU á chur san áireamh, lena n-áirítear é sin a dhéanamh trí leas a bhaint as an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus as cistí eile de chuid an Aontais.

(21) In 2023, réamh-mheastar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún go mbeidh staid fhioscach fhairsingithe de -0.8 % de OTI ann, i gcomhthéacs boilscithe aird. Tagann sé sin i ndiaidh staid fhioscach crapthach a bheith ann in 2022 (+0.9 % de OTI). Réamh-mheastar go soláthróidh an fás ar chaiteachas reatha príomhúil arna

---

17 Léiríonn an figiúr leibhéal costais buiséadach bliantúil na mbeart sin, lena n-áirítear ioncam agus caiteachas reatha chomh maith le – i gcás inarb ábhartha – bearta caiteachais chaipitil.

18 Moladh ón gComhairle an 12 Iúil 2022 maidir le Clár Náisiúnta na Liotuáine um Athchóiriú don bhliain 2022 agus lena dtugtar tuairim ón gComhairle maidir le Clár Cobhsaíochta na Liotuáine don bhliain 2022, *IO C 334, 1.9.2022, lch. 120.*

19 Ar bhonn réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, meastar gur 14,0 %, i dtéarmaí ainmniúla, a bheidh san fhás aschuir féideartha meántéarmach a dhéanfaidh an Liotuáin (meán 10 mbliana), céatadán a úsáidtear chun an staid fhioscach a thomhas.

mhaoiniú go náisiúnta (glan ar bhearta lánroghnacha ioncaim) in 2023 rannchuidiú crapthach dar méid 0.4 % de OTI don staid fhioscach. Mar achoimre, tá fás réamh-mheasta an chaiteachais phríomha reatha arna mhaoiniú go náisiúnta i gcomhréir leis an moladh ón gComhairle. Meastar gurb ionann an caiteachas a mhaoinítear le deontais ón tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus cistí eile de chuid an Aontais agus 2.0 % de OTI in 2023, agus meastar go soláthróidh infheistíocht arna maoiniú go náisiúnta rannchuidiú fairsingiúcháin 0.1 pointe céatadáin don staid fhioscach[20]. Dá bhrí sin, tá sé beartaithe ag an Liotuáin infheistíocht bhreise a mhaoiniú tríd an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus trí chistí eile de chuid an Aontais, agus réamh-mheastar go gcaomhnóidh an Liotuáin infheistíocht arna maoiniú go náisiúnta a chaomhnú léi. Tá sé beartaithe aige infheistíocht phoiblí a mhaoiniú don aistriú glas agus don aistriú digiteach, agus don tslándáil fuinnimh, amhail infheistíocht i bhforbairt foinsí fuinnimh inathnuaite áitiúla, agus suiteáil an bhonneagair stórála leictreachais, rud a éascóidh iarrachtaí na Liotuáine dícheangal ón eangach leictreachais, a fheidhmíonn ar mhodh sioncronach le córais na Rúise agus na Bealarúise. Déantar na tionscadail infheistíochta sin a chistiú i bpáirt leis an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus le cistí eile de chuid an Aontais.

(22) De réir an Chláir Cobhsaíochta, meastar go laghdóidh easnamh ginearálta an rialtais go 1.7 % de OTI in 2024. Léiríonn an laghdú in 2024 céimniú amach na mbeart a glacadh chun tionchar eacnamaíoch agus sóisialta an mhéadaithe ar phraghsanna fuinnimh a mhaolú. De réir an chláir, meastar go dtiocfaidh laghdú ar chóimheas ollfhiachais rialtais–OTI, go dtí 37.7 % ag deireadh 2024. Bunaithe ar bhearta beartais atá aitheanta ag dáta scoir na réamhaisnéise, réamh-mheastar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún easnamh rialtais 1.4 % de OTI in 2024. Tá sé sin níos ísle ná an cóimheas easnaimh atá tuartha sa chlár, go príomha mar gheall ar chaiteachas rialtais níos ísle ar thomhaltas idirmheánach agus OTI ainmniúil níos láidre. I réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, tuartar go mbeidh cóimheas ollfhiachais rialtais–OTI níos lú (36.6 %) ann ag deireadh 2024.

(23) Beartaítear leis an gClár Cobhsaíochta go gcuirfear deireadh de réir a chéile le formhór na mbeart tacaíochta fuinnimh in 2024. Glacann an Coimisiún leis freisin go gcuirfear deireadh de réir a chéile le beagnach gach beart tacaíochta fuinnimh (glanchostas 0.1 % de OTI in 2024). Tá na meastacháin sin ag brath ar an toimhde nach dtiocfaidh méadú arís ar phraghsanna fuinnimh.

(24) Sa chlár, tá sé beartaithe ag an Liotuáin an cuspóir buiséadach meántéarmach – comhardú struchtúrach buiséid de -1.0 % de OTI[21] – a bhaint amach in 2023 agus é a choimeád ar bun sa chuid eile de thréimhse an chláir. Bunaithe ar réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, tuartar gurb ionann an comhardú struchtúrach agus -0.6 % de OTI in 2023 agus -0.3 % de OTI in 2024, leibhéil atá os cionn an chuspóra bhuiséadaigh mheántéarmaigh. Beidh beartas fioscach stuama in 2024 ina chuidiú freisin chun boilsciú foluiteach a laghdú, rud atá go mór os cionn mheán an limistéir euro, agus a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le caillteanais iomaíochais dá mhairfeadh sé.

---

[20] Meastar go soláthróidh caiteachas caipitil eile arna mhaoiniú go náisiúnta rannchuidiú fairsingiúcháin de 0.2 pointe céatadáin de OTI.

[21] An comhardú struchtúrach (iarmhéid atá coigeartaithe go timthriallach agus atá glan ó bhearta aonuaire agus sealadacha) arna athríomh ag an gCoimisiún agus úsáid á baint as an modheolaíocht a comhaontaíodh go comhpháirteach, léirítear leis sin easnamh struchtúrach de 0.6 % de OTI in 2023 agus 0.2 % in 2024.

(25) Má ghlactar leis nach dtiocfaidh aon athrú ar bheartais, tá sé réamh-mheasta i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún go dtiocfaidh méadú 2.7 % ar ghlanchaiteachas príomhúil arna mhaoiniú go náisiúnta in 2024.

(26) De réir an chláir, meastar go dtitfidh infheistíocht an rialtais ó 4.0 % de OTI in 2023 go 3.9 % de OTI in 2024. Léiríonn an infheistíocht níos lú an infheistíocht níos lú a mhaoinítear go náisiúnta agus an infheistíocht níos lú atá á maoiniú ag an Aontas.

(27) Leagtar amach sa Chlár Cobhsaíochta conair fhioscach mheántéarmach go dtí 2026. De réir an chláir, meastar go laghdóidh easnamh ginearálta an rialtais de réir a chéile go 1.4 % de OTI in 2025, agus go 0.9 % faoi 2026. Dá bhrí sin, tá sé beartaithe go bhfanfaidh an t-easnamh ginearálta rialtais faoi bhun 3 % den OTI thar thréimhse an chláir. De réir an chláir, meastar go dtiocfaidh méadú ar chóimheas ollfhiachais rialtais–OTI, ó 37.7 % ag deireadh 2024 go dtí 38.6 % ag deireadh 2026.

(28) Ioncam cáin na Liotuáine mar sciar de OTI, tá sé go mór faoi mheán an Aontais, rud a chuireann teorainn leis an maoiniú atá ar fáil le haghaidh caiteachas poiblí ar chúram sláinte, ar chosaint shóisialta agus ar sheirbhísí poiblí ginearálta. Tá an bhearna CBL (an difríocht idir an t-ioncam measta ó CBL agus an méid a bailíodh) fós ar cheann de na cinn is airde san Aontas, cé go léiríonn réamh-mheastacháin go bhféadfadh laghdú suntasach a bheith tagtha uirthi in 2021. In 2021, ba é 0.3 % an t-ioncam ó chánacha maoine, atá i measc na gcánacha is lú a dhéanann dochar don fhás, leibhéal atá thart ar seacht n-oiread níos ísle ná meán an Aontais. Bhailigh an Liotuáin leath de mheán an Aontais ó chánacha ioncaim chorparáidigh (mar sciar de OTI), bhí cuid de na cánacha iompair is ísle san Aontas Eorpach aici agus tá sí ar cheann den bheagán Ballstát nach bhfuil cáin bhliantúil ar charranna acu. Tháinig méadú ar an gcaiteachas poiblí ar chosaint shóisialta in 2015-2021, ach tá sé fós i bhfad faoi bhun mheán an Aontais. Leibhéil réasúnta íseal agus cumhdach teoranta sochar sóisialta atá ann, agus tá pinsin seanaoise ar na pinsin is ísle san Aontas i gcoibhneas le hioncam fostaíochta. Tá an caiteachas ar sheirbhísí poiblí ginearálta an-íseal, agus faigheann sé beagnach leath den chiste (mar chéatadán de OTI) a fhaightear san Aontas ar an meán. Mar thoradh ar acmhainní airgeadais neamhleora le haghaidh cúram sláinte, bíonn tréimhsí feithimh fada agus ardleibhéil riachtanas nach bhfuiltear ag freastal orthu maidir le cúram leighis, costais arda as póca d'othair agus neamhábaltacht tuarastail iomaíocha a thairiscint do ghairmithe cúraim sláinte. In 2021-2023, thug an Liotuáin isteach roinnt mórbhearta caiteachais buana (amhail méaduithe ar phá na hearnála poiblí, ar phinsin, agus ar shochair shóisialta eile), nach bhfuil ag teacht le bearta maoinithe comhfhreagracha, rud a d'fhéadfadh a bheith ina riosca d'inbhuanaitheacht fhioscach na Liotuáine san fhadtéarma.

(29) I gcomhréir le hAirteagal 19(3), pointe (b) de Rialachán (AE) 2021/241 agus le critéar 2.2 d'Iarscríbhinn V a ghabhann leis, áirítear sa phlean téarnaimh agus athléimneachta tacar fairsing athchóirithe agus infheistíochtaí a threisíonn a chéile agus atá le cur chun feidhme faoi 2026. Tá cur chun feidhme phlean téarnaimh agus athléimneachta na Liotuáine faoi lán seoil. An 30 Samhain 2022, thíolaic an Liotuáin an chéad iarraidh ar íocaíocht, agus ghlac an Coimisiún measúnú dearfach le haghaidh 31 as 33 gharsprioc lena gcumhdaítear sé cinn de sheacht gcomhpháirt an phlean, agus measadh nár comhlíonadh go sásúil dhá gharsprioc a bhaineann le hathchóirithe cánach. Dá bhrí sin, ghníomhachtaigh an Coimisiún an nós imeachta um 'íocaíochtaí a chur ar fionraí' lena dtugtar am breise don Liotuáin na garspriocanna sin a chomhlíonadh, agus íocaíocht pháirteach EUR 542.3 milliún (glan ar réamh-mhaoiniú) á fáil aige, ar íocaíocht í atá nasctha leis na garspriocanna a comhlíonadh go sásúil. Mar thoradh ar imthosca oibiachtúla a bhaineann le méaduithe ar phraghsanna fuinnimh agus ábhar

tógála, mar aon le srianta an tslabhra soláthair atá ann de dheasca ionsaí na Rúise i gcoinne na hÚcráine, tá sé ar intinn ag an Liotuáin modhnuithe ar an bplean a thíolacadh, chomh maith le caibidil REPowerEU chun dlús a chur le dícharbónú an gheilleagair agus chun spleáchas ar bhreoslaí iontaise a laghdú. I gcomhréir le hAirteagal 14(6) de Rialachán (AE) 2021/241, an 30 Márta 2023, chuir an Liotuáin in iúl go raibh sé ar intinn aici suas le EUR 1 800 000 000 de thacaíocht iasachta bhreise a iarraidh faoin tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta. Trí chaibidil nua REPowerEU a thabhairt isteach go tapa i bplean athléimneachta agus téarnaimh, féadfar athchóirithe agus infheistíochtaí breise a mhaoiniú chun tacú le cuspóirí straitéiseacha na Liotuáine i réimse an fhuinnimh agus an aistrithe ghlais. Ar mhaithe leis an bplean téarnaimh agus athléimneachta a chur chun feidhme go córasach agus go héifeachtach, sin agus bearta eacnamaíocha agus fostaíochta eile taobh amuigh den phlean, tá sé tábhachtach i gcónaí údaráis áitiúla agus réigiúnacha, comhpháirtithe sóisialta agus páirtithe leasmhara ábhartha eile a bheith rannpháirteach ar bhonn córasach, chun a áirithiú go bhfuil freagracht i leith an chláir oibre beartais fhoriomláin roinnte go forleathan.

(30) D’fhormheas an Coimisiún doiciméid chlársceidealaithe uile na Liotuáine maidir le beartas comhtháthaithe in 2022. Tá sé ríthábhachtach go rachfar ar aghaidh le cláir an bheartais chomhtháthaithe a chur chun feidhme go tapa sa chaoi gur comhlánú a bheidh iontu ar an bplean téarnaimh agus athléimneachta agus go mbeidh sineirge ann idir iad féin agus an plean sin, an chaibidil REPowerEU san áireamh, ionas go ndéanfar an t-aistriú glas agus digiteach a chur i gcrích, go méadófar an athléimneacht eacnamaíoch agus shóisialta, agus go mbeidh forbairt chríochach chothrom ann freisin sa Liotuáin.

(31) Chomh maith leis na dúshláin eacnamaíocha agus shóisialta a dtugtar aghaidh orthu sa phlean téarnaimh agus athléimneachta, tá roinnt dúshláin bhreise roimh an Liotuáin maidir leis an gcóras sláinte, seirbhísí sóisialta agus tithíocht shóisialta, fuinneamh agus an t-aistriú glas.

(32) De réir torthaí sláinte tá ceann de na hionchais saoil is ísle san Aontas ag an Liotuáin. I gcomparáid leis an meán san Aontas, tá leibhéil básmhaireachta inchoiscthe agus inchóireáilte sa Liotuáin fós ard. Tá ardleibhéal iontrála ospidéil inseachanta ag an Liotuáin agus an ráta básmhaireachta is airde de bharr féinmharaithe san Aontas. Tugann sé sin i dtábhacht an gá atá le feabhas a chur ar éifeachtacht an chúraim sláinte agus ar an ngá atá le bearta níos coiscthí i gcur chuige na Liotuáine maidir le cúram sláinte. Tá na dúshláin in earnáil an chúraim sláinte níos measa mar gheall ar ghanntanais lucht saothair, neamhréir scileanna agus dáileadh míchothrom gairmithe sláinte, rud a chuireann teorainn le rochtain ar chúram sláinte príomhúil agus le soláthar an chúraim sláinte sin. Áirítear i bplean téarnaimh agus athléimneachta na Liotuáine bearta suntasacha amhail athchóiriú lena ndéanfar líonra na n-ospidéal agus na seirbhísí leighis éigeandála a athrú ó bhonn, chomh maith le hinfheistíocht i saoráidí cúraim sláinte a nuachóiriú agus bonneagar a thógáil do lárionaid braisle galar tógálach. Nuair a chuirfear chun feidhme iad, meastar go gcuideoidh na bearta sin le dul i ngleic le cuid de na príomhdhúshláin. Mar sin féin, sa bhreis ar na bearta a áirítear sa phlean téarnaimh agus athléimneachta, tá gá le hiarrachtaí breise chun cúram príomhúil a neartú a thuilleadh agus cúram coisctheach a leathnú, lena n-áirítear chun an córas cúraim sláinte a dhéanamh níos athléimní.

(33) Cuirtear bac ar phleanáil agus ar sholáthar seirbhísí sóisialta mar nár thug na bardais ról leordhóthanach d’eagraíochtaí neamhrialtasacha agus nár comhtháthaíodh go héifeachtach an cúnamh sóisialta agus an ghairmoiliúint i mbeartais ghníomhacha

mhargadh an tsaothair, go háirithe maidir le daoine dífhostaithe. Rinne an Liotuáin roinnt dul chun cinn trí threoirthionscadail a chur i gcrích i mbardais áirithe maidir le soláthar seirbhísí comhtháite do dhaoine dífhostaithe, agus eisíodh moladh do na bardais uile modheolaíocht na dtionscadal sin a chur i bhfeidhm ar a gcláir chun fostaíocht a chur chun cinn ó 2023 ar aghaidh. Cé gur céim sa treo ceart é sin, tá a thionchar le feiceáil go fóill, agus tá gá le tuilleadh iarrachtaí. Áirítear sa phlean téarnaimh agus athléimneachta bearta móra amhail athchóiriú ar an scéim ioncaim íosta agus ar an gcóras sochair chánach mar aon le cumhdach an árachais shóisialta dífhostaíochta a mhéadú. Meastar go gcuideoidh siad sin le dul i ngleic le cuid de na príomhdhúshláin cosanta sóisialta a luaithe a chuirfear chun feidhme iad. Mar sin féin, sa bhreis ar na bearta a áirítear sa phlean, tá gá le tuilleadh iarrachtaí chun pleanáil agus soláthar seirbhísí sóisialta a fheabhsú.

(34) Tá rochtain theoranta ar thithíocht shóisialta sa Liotuáin. Bhí thart ar 9 700 teaghlach (beagnach 19 000 duine) ag fanacht le tithíocht shóisialta ag deireadh 2022, agus ba é an meán-am feithimh 5.85 bliain. Tá cáilíocht fhoriomlán na tithíochta sóisialta fós íseal. Cé go bhfuil roinnt bearta athchóirithe déanta ag an Liotuáin maidir le tithíocht shóisialta, lena n-áirítear an ceart a thabhairt isteach tús áite a thabhairt do theaghlaigh aontuismitheora, teorainneacha ioncaim agus sócmhainní a mhéadú agus incháilitheacht á measúnú agus forálacha speisialta á gcur isteach i gcás éigeandála náisiúnta nó coraintín, tá straitéis fhoriomlán maidir le conas dul i ngleic leis na ganntanais ainsealacha sin agus cáilíocht na tithíochta sóisialta a mhéadú fós de dhíth.

(35) Tar éis ionradh na Rúise ar an Úcráin, d’éirigh leis an Liotuáin allmhairí gáis, ola, leictreachais agus guail ón Rúis a thréigean, trí allmhairí fuinnimh a atreorú tríd an gcríochfort gáis nádúrtha leachtaithe (LNG) in Klaipėda, tríd an gcríochfort ola in Būtingė, tríd an idirnasc nua gáis leis an bPolainn, tríd an idirnasc feabhsaithe leis an Laitvia, agus trí na hidirnaisc leictreachais atá ann cheana leis an bPolainn, leis an Laitvia agus leis an tSualainn. Tháinig laghdú 41 % ar thomhaltas gáis nádúrtha na Liotuáine sa tréimhse idir mí Lúnasa 2022 agus mí an Mhárta 2023, i gcomparáid leis an meántomhaltas gáis le linn na tréimhse céanna sna 5 bliana roimhe sin, laghdú a bhí níos mó ná an sprioc laghdaithe 15 % agus a tharla den chuid ba mhó mar gheall ar an laghdú ar an éileamh gáis i measc thionscal na gceimiceán de dheasca praghsanna fuinnimh a bheith ag ardú go mór. D’fhéadfadh an Liotuáin leanúint d’iarrachtaí a dhéanamh an t-éileamh ar ghás a laghdú go sealadach go dtí an 31 Márta 2024[22]. Mar sin féin, tá an Liotuáin fós ag brath go mór ar allmhairí dá soláthar fuinnimh. Allmhairíonn sé thart ar dhá thrian dá hollriachtanais leictreachais agus a cuid ola agus gáis ar fad, beagnach. Thairis sin, is ionann ola agus gás agus trí cheathrú de mheascán fuinnimh na tíre.

(36) Is é is cúis leis an éileamh ard ar fhuinneamh seanfhlít mhór iompair, agus gan an úsáid iomlán á baint as an iompar poiblí ná as an iarnród, agus stoc mór d'fhoirgnimh atá neamhéifeachtúil ó thaobh fuinnimh de agus tionscail dianfhuinnimh. D’úsáid an tionscal 58 % de thomhaltas iomlán gáis na Liotuáine roimh an ngéarchéim fuinnimh. Dá ndéanfaí iarrachtaí breise chun déine fuinnimh a laghdú sna hearnálacha sin, trí chlaochlú tionsclaíoch a chur chun cinn, lena n-áirítear próisis nuálacha táirgthe, agus trí úsáid foinsí in-athnuaite fuinnimh a chur chun cinn a thuilleadh, laghdófaí spleáchas na Liotuáine ar allmhairí fuinnimh. Tá dreasachtaí chun feithiclí nach bhfuil chomh truaillitheach céanna a roghnú lag fós sa Liotuáin, cé go bhfuil an córas iompair phoiblí ilroinnte agus go bhfuil easpa comhordaithe ann. Dá bhrí sin, is

[22] Rialacháin (AE) 2022/1369 ón gComhairle agus Rialachán (AE) 2023/706 ón gComhairle.

tosaíocht i gcónaí é modhanna iompair nach bhfuil chomh truaillitheach céanna a chur chun cinn. An tráth céanna, tá na rátaí athchóirithe d'fhoirgnimh ilárasán fós ró-íseal chun na spriocanna aeráidneodrachta a bhaint amach san earnáil faoi 2050. Léiríonn sé sin an gá atá le nósanna imeachta agus dreasachtaí feabhsaithe chun athchóiriú a dhéanamh agus chun tacú le cumas na hearnála príobháidí tionscadail athchóirithe a reáchtáil. Tá an Liotuáin fós i measc na dtíortha is measa san Aontas ó thaobh na bochtaineachta fuinnimh de, rud a d'fhéadfadh dul in olcas a thuilleadh i gcás ina dtiocfadh méadú marthanach eile ar phraghsanna fuinnimh chun cinn agus go leanfaí ar aghaidh leis an athchóiriú.

(37) Tá gréasán leictreachais na Liotuáine, cosúil le gréasán Ballstát Baltach eile, neamhchosanta fós, toisc go bhfuil sé sioncronaithe le heangach cumhachta BRELL. Tá dul chun cinn á dhéanamh maidir le sioncrónú réigiúnach na heangaí leictreachais leis an gcuid eile den Aontas ach is gá fós é a thabhairt chun críche (táthar ag súil go mbeidh sé críochnaithe faoi 2025). Chuige sin, tá gá le comhar leis an Laitvia agus leis an Eastóin. Tá méadú ag teacht ar ghiniúint fuinnimh intíre ag an Liotuáin; tá bearta déanta aici chun nósanna imeachta ceadúcháin a chuíchóiriú agus chun giniúint leictreachais ó fhoinsí in-athnuaite fuinnimh a chur chun cinn, as ar eascair méaduithe móra ar acmhainneacht táirgeachta gréine agus gaoithe idir 2020 agus 2021. Mar sin féin, beidh gá le méadú breise ar an uaillmhian chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú agus spriocanna fuinnimh in-athnuaite agus éifeachtúlachta fuinnimh a mhéadú chun go mbeidh an Liotuáin i gcomhréir leis na cuspóirí a bhaineann leis an togra 'Oiriúnach do 55'.

(38) Tá bacainní san aistriú chuig geilleagar glan-nialasach á gcruthú ag ganntanais saothair agus scileanna in earnálacha agus i ngairmeacha atá ríthábhachtach don aistriú glas, lena n-áirítear monarú, imlonnú agus cothabháil teicneolaíochtaí glan-nialasacha. Chun go laghdófar na ganntanais scileanna agus chun go gcuirfear an cuimsiú sa lucht saothair agus athshannadh an lucht saothair chun cinn, tá sé ríthábhachtach córais oideachais agus oiliúna ar ardchaighdeán a bheith ann a fhreagraíonn d'athruithe ar riachtanais an mhargaidh saothair, chomh maith le bearta spriocdhírithe maidir leis an uas-sciliú agus an t-athsciliú. Chun leas a bhaint as soláthar saothair nach bhfuil leas á bhaint as go fóill, ní mór na bearta sin a bheith inrochtana, go háirithe i gcás daoine aonair agus i gcás na n-earnálacha agus na réigiún is mó a ndéanann an t-aistriú glas difear dóibh. Ó bhí 2015 ann, tháinig méadú ar an ráta folúntas i bhformhór na bpríomhearnálacha, amhail tógáil (ó 0.8 % go 1.5 % in 2021) agus monaraíocht (ó 1.4 % go 1.8 % in 2021). Mar sin féin, bhí an ráta in 2021 fós faoi bhun mheán an Aontais, arbh iad sin 3.6 % agus 1.9 % faoi seach. Le blianta beaga anuas, tuairiscíodh ganntanas lucht saothair sa Liotuáin le haghaidh 28 ngairm a raibh scileanna nó eolas sonrach ag teastáil i leith an aistrithe ghlais. Go háirithe, tuairiscíodh gur chuir ganntanais lucht saothair srian ar tháirgeacht i dtionscal agus i dtógáil in 2022.

(39) I bhfianaise mheasúnú an Choimisiúin, rinne an Chomhairle scrúdú ar an gClár Cobhsaíochta don bhliain 2023 agus léirítear a tuairim[23] i moladh (1) thíos.

(40) I bhfianaise na n-idirnasc dlúth idir geilleagair Bhallstáit an limistéir euro agus a rannchuidiú comhchoiteann le feidhmiú an Aontais Eacnamaíoch agus Airgeadais, mhol an Chomhairle go ngníomhódh Ballstáit an limistéir euro, trína bpleananna téarnaimh agus athléimneachta i measc rudaí eile, chun (i) inbhuanaitheacht fiachais a chaomhnú agus staonadh ó thacaíocht leathan a thabhairt don éileamh comhiomlán in 2023, spriocdhíriú níos fearr a dhéanamh maidir leis na bearta fioscacha arna nglacadh

[23] Faoi Airteagail 5(2) agus 9(2) de Rialachán (CE) Uimh. 1466/97 ón gComhairle.

chun tionchar na bpraghsanna arda fuinnimh a mhaolú, agus machnamh a dhéanamh ar bhealaí iomchuí chun an tacaíocht a laghdú de réir mar a laghdaíonn an brú i dtaca leis na praghsanna fuinnimh; (ii) infheistíocht phoiblí ard a choinneáil ar bun agus infheistíocht phríobháideach a chur chun cinn chun tacú leis an aistriú glas agus digiteach; (iii) tacú le forbairtí pá a mhaolaíonn an caillteanas ó thaobh cumhacht ceannaigh de agus srian a chur ag an am céanna ar éifeachtaí indíreacha ar an mboilsciú, sin agus tuilleadh feabhais a chur ar bheartais ghníomhacha maidir leis an margadh saothair mar aon le dul i ngleic le ganntanais scileanna; (iv) feabhas a chur ar an timpeallacht ghnó agus a áirithiú go bhfuil an tacaíocht fuinnimh a thugtar do chuideachtaí cost-éifeachtúil, sealadach, agus spriocdhírithe ar ghnólachtaí inmharthana, agus go bhfuil dreasachtaí le haghaidh an aistrithe ghlais ag baint léi i gcónaí; agus (v) cobhsaíocht mhacrairgeadais a chaomhnú agus faireachán a dhéanamh ar rioscaí, agus leanúint ag an am céanna den obair chun an tAontas Baincéireachta a chur i gcrích. I gcás na Liotuáine, cuidíonn moltaí (1), (2), (3) agus (4) le cur chun feidhme an chéad, an dara agus an tríú moladh maidir leis an limistéar euro.

AG MOLADH LEIS SEO go ngníomhódh an Liotuáin in 2023 agus 2024 chun an méid seo a leanas a dhéanamh:

1. Deireadh a chur leis na bearta tacaíochta fuinnimh atá i bhfeidhm faoi dheireadh 2023. Dá mba ghá bearta tacaíochta i ngeall ar mhéaduithe ar phraghsanna fuinnimh athnuaite, a áirithiú go mbíonn na bearta tacaíochta sin dírithe ar theaghlaigh leochaileacha agus ar ghnólachtaí leochaileacha a chosaint, go bhfuil siad inacmhainne go fioscach, agus go gcaomhnaíonn siad dreasachtaí le haghaidh coigilt fuinnimh.

   Agus staid fhioscach fhónta á coinneáil ar bun in 2024, infheistíocht phoiblí arna maoiniú go náisiúnta a chaomhnú agus a áirithiú go n-ionsúfar deontais RRF agus cistí eile de chuid an Aontais go héifeachtach, go háirithe chun an t-aistriú glas agus an t-aistriú digiteach a chothú. Don tréimhse tar éis 2024, leanfaidh siad d'infheistíocht agus d'athchóirithe a shaothrú a chuideoidh le fás inbhuanaithe níos airde agus staid fhioscach meántéarmach stuama a chaomhnú.

   Leordhóthanacht an chúraim sláinte agus na cosanta sóisialta a neartú agus seirbhísí poiblí i gcoitinne a fheabhsú.

2. Leanúint dá phlean téarnaimh agus athléimneachta a chur chun feidhme go leanúnach agus bailchríoch a chur go pras ar chaibidil REPowerEU d'fhonn tús tapa a chur lena chur chun feidhme. Leanúint ar aghaidh le cur chun feidhme tapa chláir an bheartais chomhtháthaithe, agus comhlántacht agus sineirge dhlúth ann leis an bplean téarnaimh agus athléimneachta.

3. Cúram príomhúil a neartú agus cúram coisctheach a leathnú, lena n-áirítear chun an córas cúraim sláinte a dhéanamh níos athléimní. Pleanáil agus soláthar seirbhísí sóisialta a fheabhsú. Feabhas a chur ar rochtain ar thithíocht shóisialta agus ar cháilíocht na tithíochta sin.

4. An spleáchas ar bhreoslaí iontaise agus ar fhuinneamh allmhairithe a laghdú a thuilleadh trí dhlús a chur le húsáid foinsí in-athnuaite fuinnimh, go háirithe trí acmhainneacht agus rochtain leordhóthanach eangaí a áirithiú, claochlú agus dícharbónú an táirgthe tionsclaíoch a áirithiú, glacadh iompair phoiblí agus inbhuanaithe a mhéadú agus foirgnimh a dhéanamh níos éifeachtúla ó thaobh fuinnimh de, agus bochtaineacht fuinnimh a laghdú freisin. Acmhainn

leordhóthanach na n-idirnasc leictreachais a áirithiú chun cinnteacht an tsoláthair a mhéadú, agus leanúint de shioncrónú tráthúil a dhéanamh le heangach leictreachais an Aontais. Cur leis na hiarrachtaí beartais atá dírithe ar sholáthar agus ar shealbhú na scileanna atá ag teastáil le haghaidh an aistrithe ghlais.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil,

Thar ceann na Comhairle
An tUachtarán